

Suženjstvo še ni izginilo

Iz poročila, ki ga je objavil Gospodarsko-socialni svet Združenih narodov, je razvidno, da je suženjstvo še vedno aktualen problem v nekaterih delih Afrike in Azije.

»Nobena država sicer noče priznati, da obstojajo na njenem ozemlju še vedno sužnji, toda nekateri odgovori na dolgih vprašalnih polah, ki so jih razposlali Združeni narodi, so pomenljivo izmikajoči, nekatere države pa enostavno niso odgovorile na določena vprašanja« — je rečeno v poročilu.

Po ugotovitvah nedržavne organizacije »Protisuženjske družbe«, ki je povezana z Združenimi narodi, in ima pri njih posvetovalno pravico, trgovina s sužnji še vedno obstoja med drugim v Saudski Arabiji in v Jemenu. V Saudski Arabiji je še ba'je okrog 250.000 sužnjev, kljub odloki, ki ga je objavil leta 1962 sedanji kralj Fejsal, ki je bil tedaj še ministrski predsednik, in s katerim je »uradno« prepoval suženjstvo.

Čudno je to, da se o tej najsrmatnejši obliki izkoriščanja človeka po človeku v današnjem svetu tako malo govori. Suženjstvo je namreč tesno povezano z vladajočimi sistemi v nekaterih državah, ki pa pripadajo arabskemu in takojmenovanemu »tretjemu svetu«, ki ni vezan na oba velika svetovna bloka. Ravno zato se oba bloka potegujeta za njegove simpatije in podporo v svojem svetovnem mnenju za vpliv in gospodarske ter vojaške interese. In tako tudi rajši molčita o nečednih zadevah v arabskih državah in z vsemi častmi sprejemata njihove sultane in šeje v svojih prestolnicah, četudi prihajajo direktno iz najbolj črne srednjega veka. Le posamezni glasovi se dvignejo od časa do časa proti nadaljnjemu obstoju suženjstva v Afriki in Aziji, posebno v neodvisnem angleškem časopisju. Svetovna javnost tudi na Zahodu pa obstaja pri tem vendarle apatična in brez iniciative, morda tudi zaradi tega, ker se ji zdi suženjstvo v dvajsetem stoletju preveč eksotična stvar, da bi mogla biti resnična. In vendar je resnična.

Nedavno so prinesli nekateri angleški listi (in tudi nekaj filmskih režiserjev je posnelo take prizore) fotografije o prevozi mladih črnih sužnjev iz Afrike v Arabijo in celo prizore na suženjskih tržiščih, ko si kupci ogledujejo in otipavajo mlade sužnje obeh spolov. Vendar tudi to ni vzbudilo kakšnega večjega odpora v evropski javnosti. Večina ljudi je sprejela to kot nekako časi-karsko raco.

Morda bo to poročilo Gospodarsko-socialnega sveta Združenih narodov vendarle nekoliko pretreslo vest sveta in pripomoglo, da bodo vsaj mladi sužnji rešeni pred strašno usodo, saj so prepuščeni na milost in nemilost svojim gospodarjem, ki jih lahko celo obglavijo za najmanjši »prestopke«.

NOVA AVSTRIJSKA VLADA

Kot je bilo pričakovati, so se pogajanja med Avstrijsko ljudsko stranko in socialistično stranko za sestavo nove koalicijske vlade v Avstriji razbila in Ljudska stranka, ki je pri zadnjih volitvah dobila večino, je sama sestavila vlado, Socialistična stranka pa je prešla po dvajsetih letih vladanja v opozicijo. Ta opozicija bo »konstruktivna, a dosledna in ostra«, kot je obetal bivši zunanji minister Kreisky, eden od najvidnejših socialističnih voditeljev, v intervjuju po televiziji.

NOVI KANCLER SPET KLAUS

Novi vladi spet predseduje dosedanji kancler koalicijske vlade Klaus, medtem ko bo vodil zunanje ministrstvo mož z zelo slovensko zvanečim imenom Toncic-Sorinj. V svojem programskem govoru v parlamentu je Klaus poudaril osnovna načela, po katerih se bo ravnala nova vlada. Naglasil je predvsem, da bo Avstrija ostala zvesta svoji nevtralnosti, hkrati pa si bo prizadevala za pristop k Evropskemu skupnemu trgu, ker je nova vlada mnenja, da gre to v sklad z njeno nevtralnostjo. Obljubil je vrsto novih zakonov, ki naj dajo vzpodbudo avstrijskemu gospodarstvu in rešijo problem zaostalih področij v Avstriji (med ta spada, kot znano, tudi Južna Koroška poleg Gradišanske in še nekaterih drugih predelov). Z novimi zakoni o gospodarstvu bo skušala nova vlada najbrž vzpodbuditi zasebno pobudo in nekoliko zrahljati sistem poddržavljene industrije in državnega nadzorstva nad gospodarstvom, sad dvajsetletnega socialističnega sodelovanja v vladi in ves čas tudi vzrok neprestanih trenj med Ljudsko stranko in socialisti. Ni še povsem jasno, kako si Klaus in gospodarski strokovnjaki Ljudske stranke zamišljajo novo smer v gospodarstvu, lahko pa si mislimo, da jim bo pri tem v veliki meri za vzgled idejno sorodna Krščansko demokratska zveza, ki je na vladi v Zahodni Nemčiji in ki je znala privedi nemško gospodarstvo do takega razmaha, kot ga ni poznalo nikdar prej. Seveda pa s tem ni rečeno, da nimajo Klaus, ki je še mlad in dinamičen mož, in njegovi strokovnjaki tudi dovolj lastnih, izvirnih idej, ki jih bodo skušali uresničiti in zagotoviti Avstriji tako gospodarsko blaginjo, da je socialistični gospodarski eksperimenti ne bodo več mikali.

Železnice so tudi v Avstriji in ne le v Jugoslaviji bolna točka državnega gospodarstva. Zato ni čudno, da jih je omenil Klaus celo v svojem programskem govoru in obljubil, da jih bo skušala vlada sanirati.

Klaus je tudi poudaril, da hoče njegova vlada napraviti iz Avstrije deželo svobode in srečno domovino mladih generacij. Zagotovil je, da hoče Avstrija živeti v miru z vsemi in da želi nova vlada s svojo politi-

ko prispevati k svetovnemu miru. Takoj pa je omenil med glavnimi problemi, ki se jih bo njegova vlada lotila, južnotirolsko vprašanje. Rekel je, da je minilo že pet let od resolucije, ki jo je sprejel glavni zbor Združenih narodov glede miroljubne poravnave tega spora z neposrednimi pogajanj z Italijo. Dejal je tudi, da sta obe strani pokazali doslej mnogo dobre volje. Pristavil pa je, da je treba, da sledijo besedam dejanja. Čas hiti — je rekel Klaus — in nadaljnje odlašanje je vedno manj opravičljivo. Zagotovil je, da bo storila avstrijska vlada vse, kar je mogoče, da bi prišlo do rešitve tega vprašanja bodisi z dvestranskimi pogajanj bodisi z mednarodno akcijo. Ta njegova odločna omemba južnotirolskega vprašanja je vzbudila pozornost, posebno v Italiji. Seveda pa je bilo pričakovati, da bo vlada Ljudske stranke pognala to vprašanje odločnejše naprej, že zaradi svojega ugleda v javnosti, ki je sito dosedanega taktiziranja in stagniranja.

ODNOS DO KOROŠKIH SLOVENCEV

Vprašanje je, kakšno politiko bo vodila nova vlada do koroških Slovencev. Katoliški Slovenci na Koroškem so Klausovi volivci in Klaus se je pred kratkim osebno udeležil neke njihove proslave, kjer je imel tudi kratek nagovor v slovenščini. Klaus je namreč doma iz Šmohorja v Ziljski dolini, s slovenske jezikovne meje, in zna vsaj delno slovensko. Sam je povedal, da se je učil slovenščine tudi kot študent iz lastnega veselja in da mu je tudi že kdaj prav prišla. To daje upati, da se položaj koroških Slovencev ne bo poslabšal; morda bodo našli celo kaj več razumevanja na Dunaju.

Klausa je ravno sredi pogajanj za ustavo nove vlade doletela huda nesreča, da mu je nenadno umrla mlajša hčerka. Novo vlado je torej sestavljal v vse prej kot srečnem razpoloženju.

—0—

NOVA JUŽNOTIROLSKA STRANKA

Voditelj nove južnotirolske stranke dr. Jenny, je imel tiskovno konferenco, na kateri je razložil svoj spor z Južnotirolsko ljudsko stranko, iz katere so ga izključili. Rekel je, da se bo nova »Stranka za socialni napredek Južne Tirolske« (priključena k PSI) držala demokratičnih načel in da bo vodila »konstruktivno akcijo, da bi popravila napake Južnotirolske ljudske stranke«. Obtožil je večinsko stranko Južnih Tirolcev, da ščiti določene konservativne interese in da ne trpi diskusij ne na političnem, ne na socialnem in na gospodarskem polju.

Dr. Jenny je tudi izjavil, da glavne nevarnosti za Južne Tirolce zdaj ne predstavlja priseljevanje z juga, ampak izseljevanje mladih Južnih Tirolcev.

RADIO TRST A

• NEDELJA, 24. aprila, ob: 8.30 Kmetijska oddaja; 9.00 Prenos sv. maše iz župne cerkve v Rojano; 10.15 Poslušali boste... Od nedelje do nedelje na našem vnu; 11.15 »Oliver Twist«, Napisal Charles Dickens, prevod in dramatizacija Desa Kraševca; 11. del; 12.00 Nabožne pesmi; 12.15 Vera in naš čas; 12.30 Glasba po željah; 13.00 Kdo, kdaj, zakaj...; 13.30 Nadaljevanje glasbe po željah; 15.30 »Zeleni sukniči«, komedija v enem dejanju, napisala Alfred de Musset in Emile Augier, prevedla Lelja Rehar. Režira Stana Kopitar; 16.30 Koncert operne glasbe tržaške Glasbene Matice. Dirigira Oskar Kjuder. Sodelujejo sopranistka Nada Vidmar, tenorist Rudolf Franc in basist Vlado Korosec; 18.30 Obletnica meseca - Franc Orožen; »Slikar Josip Tominc ob stoletnici smrti«; 20.30 Iz slovenske folklorne - Lelja Rehar; V starih časih; »V furmanskim uostariji«.

• PONEDELJEK, 25. aprila, ob: 10.00 S proslave ob obletnici osvoboditve v Kulturnem domu v Trstu; 12.00 Brali smo za vas; 15.30 »Vrnitev«, Eno-dejanka, napisal Mario Fratti, prevedel pa Martin Jevnikar, režira Stana Kopitar; 17.30 Pianist Igor Dekleva; 19.15 »Zbirka dokumentov in razprav Deželne odbora za zgodovino osvobodilnega gibanja v Furlaniji-Juljski krajini«, poroča Franc Jeza; 21.00 Giuseppe Verdi: »Otello«, lirski drama v štirih dejanjih.

• TOREK, 26. aprila, ob: 12.00 Iz slovenske folklorne - Lelja Rehar; V starih časih; »V furmanskim uostariji«; 17.20 Italijanska po radiu; 18.30 Koncerti naše dežele; 19.00 Plošče za vas; 21.00 Pregled slovenske dramatike.

• SREDA, 27. aprila, ob: 11.35 Radio za šole (za I. stopnjo osnovnih šol); 12.15 Pomenek s poslušavkami, pripravila Marjana Prepeluh; 17.25 Radio za šole (za I. stopnjo osnovnih šol); 18.00 Ne vse, toda o vsem; 19.15 Higiena in zdravje, pripravil dr. Rafko Dolhar; 19.30 Moški zbor »Slava Klavara« iz Maribora; 21.00 Simfonični koncert. V odmoru (približno ob 21.35) Knjižne novice: »Leonardo Sciascia: „A ciascuno il suo“ - Vsakemu svoje«, ocena Josip Tavčar.

• ČETRTEK, 28. aprila, ob: 12.00 Za smeh in dobro voljo. Besedilo Danilo Lovrečič; 17.20 Italijanska po radiu; 19.00 Pisani balončki, radijski tednik za najmlajše. Pripravila Krasulja Simoniti; 20.35 Z italijanskih glasbenih festivalov; 21.00 »Nepomembna ženska«, drama v štirih dejanjih, napisal Oscar Wilde, prevedel Franc Jeza, režira Jože Peterlin.

• PETEK, 29. aprila, ob: 11.35 Radio za šole (za II. stopnjo osnovnih šol); 12.15 Pomenek s poslušavkami. Pripravila Marjana Prepeluh; 17.25 Radio za šole (za II. stopnjo osnovnih šol); 18.00 Ne vse, toda o vsem; 18.30 Iz slovenskega glasbenega življenja v preteklih stoletjih, pripravlja dr. Dragotin Cvetko; 19.00 Zbori Furlanije Juljske krajine; 19.15 Slovenski znanstveni delavci z univerze - Miro Koršič: »Novi geološki zemljevid Italije«; 20.05 Gospodarstvo in delo. Urednik Egidi Vršaj; 21.00 Koncert operne glasbe; 22.00 Benedetto Croce in idealistična struja v Italiji (3) - Delio Cantimori; »Zgodovinske znanosti: Zgodovina in zgodovinarje«.

• SOBOTA, 30. aprila, ob: 12.00 Kulturni odmevi - dejstva in ljudje v deželi; 15.00 Glasbena oddaja za mladino, pripravil Dušan Jakomin; 16.00 Volan. Oddaja za avtomobiliste; 17.20 Skala in ladja. Komentarji o dogodkih po koncilu in v jubilejnim letu; 17.30 Širimo obzorja: »Zgodovina tržaške univerze«, pripravila Mara Kalan; 18.30 Panorama jazz, pripravil Sergio Potaleoni; 19.15 Družinski obzorji, pripravil Ivan Theuerschuh; 20.35 Teden v Italiji; 21.00 Za smeh in dobro voljo, besedilo Danilo Lovrečič; 21.30 Vabilo na ples; 22.30 Wolfgang Amadeus Mozart: Koncert v C-du ru, K 299 za flavto, harfo in orkester.

So Kurdi sestrelili letalo Salama Arefa?

Mednarodno javnost, zlasti pa opazovavce arabskega sveta je presenetila naglica, s katero sta iraška vlada in vrhovni obrambni svet izvolila na skupni izredni seji, ki je bila v soboto zvečer v Bagdadu, za novega državnega predsednika generala Rahmana Arefa, brata maršala Salama Arefa, ki se je v sredo prej smrtno ponesrečil pri letalski nesreči. To naglico si razlagajo kot poskus za ohranitev nacionalne enotnosti. S tem so hoteli v kali zatreti vsakršen boj za oblast, na katerega pa se razne politične struje v državi že pripravljajo. Zato so mnogi mnjenja, da predsedništvo Rahmana Arefa ne bo dolgo trajalo, tem manj, ker — kot se zdi — ni preveč izrazita osebnost. Dolgo je živel v senci svojega brata. Bati se je zlasti odločitev močne stranke Baath, ki bi rada spet zadobila tisto oblast v državi, katero ji je iztrgal pokojni maršal Salam Aref v državnim udarom v novembru 1963.

V Bagdadu se je zvedelo, da so kurdski uporniki sklenili za en mesec prekiniti svoj boj proti vladnim silam, v upanju, da bo novi predsednik sprejel njihove zahteve po avtonomiji za kurdsko ljudstvo v Iraku.

Ta je res izjavil takoj nato za egiptovsko tiskovno agencijo, da bo dal Kurdom avtonomijo. Vendar pa se na te obljube ni zanimal, kajti znano je, da sta obljubila Kurdom avtonomijo tako Kasem kot Salam Aref, a nobeden ni obljube držal; morda se ji je izneveril pod pritiskom iraških nacionalističnih krogov. S tem ni rečeno, da novi predsednik ne bo ostal zvest svoji obljubi, vendar pa bi bili Kurdi zelo naivni, če bi zatrdno računali s tem. Vsekakor pa bi avtonomijo že davno zaslužili, ker ta simpatični narod že desetletja vodi požrtvovalen boj za svojo svobodo, pri čemer se zadovoljuje z minimalnim ciljem — to je z avtonomijo, četudi so mu zahodne sile že po prvi svetovni vojni slovesno zagotovile neodvisnost. A tudi zahodne »demokracije«

se niso nič bolje izkazale kakor pokojna iraška maršala in predsednika, kajti tudi one so se izneverile svoji obljubi in molče dopustile, da so Turki, Iračani in Sirci spet razkosali Kurdistan in si ga podvrgli. Zdaj je kurdski narod, ki šteje nad pet milijonov duš (po drugih cenitvah še več), razdeljen med Irak, Perzijo, Turčijo, Sirijo in Sovjetsko zvezo. Največ jih je v Turčiji, kjer ne uživajo sploh nikake politične avtonomije. Rešuje pa jih težko dostopna gorska pokrajina, v kateri lahko žive kolikor tolikor svobodno plemensko življenje. Še najbolj so upoštevani kot narodna manjšina v Sovjetski zvezi.

Središče kurdskega naroda pa je danes v iraškem Kurdistanu, kjer je njegovo politično vodstvo. Voditelj kurdskega upora in hkrati politični voditelj Kurdev je stari Barzani, ki je pokazal izredno spretnost v gverilskem vojskovanju, hkrati pa mu ne manjka politične modrosti, ki se kaže med drugim v tem, da ni izzval upora v vseh kurdskih pokrajinah, da si je tako omogočil možnosti preskrbe s strani Kurdev v Turčiji in Perziji.

Zanimivo je, da so Kurdi javili, da so oni sestrelili letalo predsednika Salama Arefa. Tudi iz drugih virov poročajo, da ni bilo na dan, ko je padlo njegovo letalo, nikakega peščenega viharja, ki je bil baje kriv nesreče.

Zeleti je, da bi bilo kurdsko vprašanje v Iraku končno rešeno. S tem bi spet izginil s sveta eden izmed kroničnih nacionalnih problemov našega časa in en narod več bi zaživel v svobodi in miru, hkrati pa tudi njegovi sosedi, zlasti iraški Arabci, ki imajo mnogo drugih važnih problemov, katere bi morali rešiti, med drugim velikanske gospodarske, socialne in prosvetne probleme. Boj proti Kurdom jih samo odvrča od reševanja teh nujnih nalog.

Nered, zmeda in inflacija v Indoneziji

Novi indonezijski zunanji minister Malik je izjavil v nekem intervjuju, ki ga je dal za jugoslovanski dnevnik »Borba«, da se bo Indonezija vrnila k tradicionalni politiki nevezanosti in sodelovanja z nevtralističnimi državami, zlasti s tistimi v Afriki in Aziji. Rekel je tudi, da bo morala Indonezija zaradi svojega gospodarskega položaja povečati svoje sodelovanje z ustanovami Združenih narodov. Ni pa ničesar izjavil o morebitnem povratku Indonezije med Združene narode, medtem ko so se nekateri drugi novi indonezijski politiki že izjavili za to, da se Indonezija vrne v UNO.

Za trenutni položaj v Indoneziji je sploh značilna zmeda. Predsednik vlade Suharto

govori eno, predsednik države Sukarno drugo, po ulicah demonstrirajo študentje proti komunistom in Kitajcem, inflacija pa postaja vedno hujska. Dejstvo je, da je spravila Sukarnova pustolovska in bojovita politika to južnoazijsko otočno državo, ki jo je sicer napravila narava za pravi raj na zemlji, v grozen nered in da tudi novo vodstvo vlade ni sposobno ali dovolj odločno da bi napravilo temu neredu konec.

Zunanji minister Fanfani je poročal v torek v zunanje-politični komisiji poslanske zbornice o zunanji politiki sredinsko-leve vlade. Naglasil je osnove te politike, ki so — kot je dejal — zvestoba atlantskemu zavezništvu in evropskim ustanovam, mir z vsemi državami in vzajemnost z manj razviti državami.

Poslanska zbornica je odobrila osnutek zakona o gospodarskem razvoju Umbrije. Odobreni zakonski osnutek zavezuje vlado, da mora izvesti v Umbriji vrsto organskih ukrepov za izboljšanje tamkajšnjega poljedelstva, industrije in prometnih zvez.

Proizvodnja sladkorja na Kubi bo znašala letos približno pet milijonov ton, en milijon ton manj, kot predvideno.

TEDENSKI KOLEDARČEK

- 24. aprila, nedelja: Jurij, Igor
- 25. aprila, ponedeljek: Marko, Osvoboditev
- 26. aprila, torek: Zdeslav, Dobra
- 27. aprila, sredo: Bistra, Peregrin
- 28. aprila, četrtek: Živan, Vital
- 29. aprila, petek: Marina, Robert
- 30. aprila, sobota: Katarina, Katja

Problem razgrajške mladine

Vsaka doba se odraža po kakih posebnostih, bodisi po dobri ali po slabi strani. Ena od značilnosti povojnih let je širjenje zločinstva med mladostniki. O tem družbenem pojavu, ki izpodjeda zdrave korenine družine, naroda in države je izšlo že dokaj temeljitih razprav, ki to socialno-pedagoško rano odkrivajo ali opozarjajo nanj z vseh vidikov.

Vsi, zlasti pedagogi in sociologi, so si edini v sodbi, da zavajajo mladostnike obeh spolov na pot pokvarjenosti in zločinov v prvi vrsti slabo čtivo, nemoralni filmi in uživanje mamil.

Vsako poročilo ob odprtju letne sodne sezone je polno opozoril, kako strahovito naraščajo zločini mladine od 14. do 20. leta. Zločini obsegajo napade na osebe na lastnino in na javno moralo. Tem vrstam zločinov so se v zadnjih letih pridružili še drugi, kakor vožnje brez izkaznic z ukradenimi motornimi vozili; roparska dejanja mladih motociklistov, ki kar med vožnjo iztrgajo mimoidočim torbice ali listnice; vsa mogoča izsiljevanja; napadi na ženske po samotnih cestah in podobno.

Prejšnje poletje so se zbrali v Stockholmu na pobudo ONU zastopniki vseh držav na tretje mednarodno zborovanje o mladinski kriminaliteti. Poručevali so statistiko in oblike teh vrst zločinov.

Sovjetski zastopniki so trdili, da je mladinsko zločinstvo pojav meščanske družbe. Priznati pa so morali, da se je tudi v Rusiji močno razpaslo »huliganstvo«, to se pravi, združevanje mladostnikov v zločinske tolpe. Oblika združevanja mladih pokvarjencev v zločinske tolpe je doma tudi po drugih državah. Psihološki temelji zločinskega združevanja so v podzavesti moralnih slabičev, da se morejo le v skupnosti uveljaviti.

Na kongresu so navajali številke, npr. da so samo v Franciji obravnavali lansko leto 78.500 primerov kazenskih prestopkov in zločinov, zagrešenih po mladostnikih. Med njimi so celo trinajstletne deklice. Po francoskih mestih se združujejo mladoletni slabiči v skupine, imenovane »blousons noirs«, ker nosijo črne usnjene jopiče in seveda mnogokrat dolge lase.

V Angliji so žalostno znane tolpe »rocks« in »mods«, ki se tudi med seboj pobijajo. V Ameriki je združevanje mladoletnih fan-

tov in punčar zajelo celo dijaške zavode. Tam uživajo mamila, da se opogumijo za podvige proti vsem civilnim in moralnim zakonom.

Nič bolje ni v Italiji. Sodišča za mladoletnike so imela opraviti v letu 1954 s 14 tisočimi kazenskimi slučaji mladostnikov. To število se je do lani, torej v desetih letih, dvignilo na 30 tisoč! Statistika tudi dokazuje, da se je 80 odstotkov mladih obsojencev po prvi prestani kazni vrnilo na zločinsko pot. Mladi zločinci izhajajo po večini iz družin v razsulu. Žive brez vzgoje, ljubezni in vere v same sebe. Ostalo naredi pa še sodobno okolje, ki zametuje moralna načela.

Pripomnimo naj še, da se tudi v manjših mestih v Italiji, tudi v Trstu in Gorici, zbirajo gotovi mladiči obeh spolov v skrivne klube po kakih kletah ali podstrešjih, kjer kujejo načrte za svoje podvige, pri čemer se požvižgajo na vse zdrave družbene odnose.

Vedno bolj se množe poročila o medsebojnih bojih in množičnih pokolih med črnskimi plemeni v Vzhodni Afriki. Kot se zdi, bo tako med drugim iztrebljeno pleme dolginov Watussi, ki se noče odreči svoji gosposdujoči vlogi nad drugimi plemeni, ki civilizacijsko hitreje napredujejo.

V čem je vzrok tolikih letalskih nesreč?

Glede na izredno število letalskih nesreč v prvih mesecih letošnjega leta (in tudi na splošno) so začeli strokovnjaki raznih narodov analizirati vzroke teh nesreč in so prišli do presenetljivih ugotovitev. Pokazalo se je namreč, da je v civilnem letalstvu premalo poskrbljeno za varnost. Mnoga letališča so premajhna, premalo varna ali popolnoma zastarela, kot npr. letališče Tokio-Haneda, na katerem je v začetku tega leta zgorelo pri ponesrečenem pristanku 65 ljudi. Letalo DC-8 je 40 minut krožilo nad letališčem in Tokiom, ker zaradi slabe vidnosti ni dobilo dovoljenja za pristanek. Pilot se je že odločil, da bo odletel do Formoze in pristal na letališču Taipeh. Tedaj pa je tokijsko letališče umaknilo prepoved za pristanek. Vendar se je pristanek ponesrečil

in letalo se je vžgalo. Kljub zastarelosti tokijskega letališča pristane ali odleti letno na njem okrog 100.000 letal. Čudno je, da ni še več nesreč.

Veliko nesreč povzroči megla. Za varno pristajanje v megli ni dovolj preskrbljeno. Poleg tega so strokovnjaki tudi ugotovili, da je precej pilotov, ki premalo poznajo tehnične značilnosti velikanskih letal, katera pilotirajo, zlasti ne njihovo hitrost nihanja pri pristajanju. Preveč zaupajo tudi odpornosti letal v primeru zračnih vrtincev. V začetku marca letos je strmoglavilo na goro Fudžijamo na Japonskem letalo Boeng 707, pri čemer je bilo ubitih 124 ljudi. Letalo je že v zraku gorelo kot bakla. Preiskava je pokazala, da je letalo zašlo v močne navpične vetrove, ki skoraj vedno divjajo nad Fudžijamo, in ti so letalo naravnost razcefrali. Kriv je bil pilot, ki se je vdal želji skupine ameriških izletnikov, da bi si čimbolj iz bližine ogledali japonsko »sveto goro«.

Na splošno drži — pravijo strokovnjaki — da so pilotirana velikanska reakcijska letala s preko sto potnikov na krovu in skoraj s hitrostjo zvoka s tako letalsko tehniko, kot si jo je lahko privoščil pred tridesetimi leti pilot tedanjih Ju 52, ki so letala s hitrostjo 250 km na uro. Lahko se reče, da tehnika mnogo hitreje napreduje kakor sposobnost in skrb za varno letanje. Torej v bistvu isto kot pri avtomobilskih nesrečah, ki jih tudi zakrivita največkrat pretirana hitrost in premajhna skrb za var-

Nič nista opravila

Glavni tajnik Evropske skupnosti pisateljev, Giancarlo Vigorelli, je odpotoval iz Moskve nazaj v Italijo. V Moskvi je imel skupaj s tajnikom mednarodnega PEN-kluba, Davidom Carverjem, razgovore s sovjetskimi pisatelji o zadevi Sinjavskega in Daniela, ki sta bila nedavno obsojena na sedem in pet let zapora v delovnih taboriščih zaradi dozdevne »protidržavne dejavnosti«. Kot znano, je ta zadeva pokvarila odnose med Zvezo sovjetskih pisateljev in Evropsko skupnostjo pisateljev, v kateri so včlanjeni tudi sovjetski pisatelji. Zdi se, da so to tudi skvarilo možnosti za vključitev sovjetskih pisateljev v mednarodni PEN-klub.

Med svojimi razgovori v Moskvi je Vigorelli obširno razpravljal s svojimi sovjetskimi kolegi o vprašanju nadaljnjih odnosov med Evropsko skupnostjo pisateljev in

sovjetskimi pisatelji. Na sedežu Zveze sovjetskih pisateljev so ga sprejeli tajniki njenega izvršilnega vodstva Markov, Surkov in Voronkov, imel pa je razgovore tudi z nekaterimi drugimi predstavniki vodstva pisateljske zveze Simonovim, Rjurikovim in Liokovskim — kot je rečeno v uradnem poročilu, ki so ga objavili v Moskvi ob njegovem odhodu.

Kaže, da nista Vigorelli in Carver v Moskvi nič opravila. Pač pa je sovjetska vlada izpustila iz ječe judovskega pesnika Josefa Brodskega, ki je bil obsojen na štiri leta ječe, ker je baje v svojih pesmih »sramotil« sovjetsko stvarnost. S tem je hotela pomiriti svetovno javno mnenje, ki se razburja zaradi obsodbe Sinjavskega in Daniela.

V Budimpešti bo od 19. do 22. oktobra mednarodna kulturna prireditev pod naslovom »Dnevi poezije v Budimpešti«. To bo sestanek pesnikov iz vse Evrope in za katerega so že razposlali vabila domačim in tujim pesnikom.

Tržaškega

Zborovanje Slovenske skupnosti v Dolini

Na trgu v Dolini je bilo v torek, 19. t. m., zborovanje Slovenske skupnosti, na katerem so občinski svetovavec dr. Tul, dr. Poštovan in deželni svetovavec dr. Škerk govorili o vprašanju razlaščenja zemljišč v dolinski občini, zlasti v zvezi s tako imenovanim tretjim seznamom razlaščencev. Zborovanje je odprl dr. Tul, ki je kratko obrazložil prizadevanja Slov. skupnosti tako v dolinskem občinskem svetu kot na drugih pristojnih mestih, da se prepreči prevelika in morda tudi usodna škoda slovenskemu prebivalstvu v občini. Dr. Poštovan je obrazložil načelno stališče Slov. skupnosti o vprašanju razlaščenja slovenske zemlje in poudaril, kako je potrebno, da vse slovenske politične in gospodarske organizacije skupno nastopijo v obrambo pravic in koristi slovenskih ljudi. Deželni svetovavec dr. Škerk je obširno govoril o najnovejših razlaskitvah v Dolini in tudi omenil predvideno razširitev industrijskega področja v

dolinski in miljski občini. Če bi se ta predvidevanja uresničila — je poudaril govornik — bi slovenski kmetovavci zgubili nova zemljišča.

Zborovanja se je udeležilo lepo število domačinov, ki so izvajanja govornikov večkrat prekinili s ploskanjem.

JURJEVANJE

SLOVENSKIH TRŽAŠKIH SKAVTOV

V ponedeljek, 25. aprila, bodo slovenski tržaški skavtje proslavili god svojega zaščitnika sv. Jurija. Za letošnje »Jurjevanje« so si zbrali lep travnik v Dolini nad vasjo, kjer si bodo že v nedeljo postavili šotore in tam prenočili. Naslednji dan pa bo ob devetih sv. maša s slovesnimi zaobljubami. Po maši bodo razne skavtske igre in druge zabavne točke. Program bo celodnevni.

Sorodniki in prijatelji skavtov vljudo vabljeni!

Sv. Ivan:

KAKO SMO PRAZNOVALI VELIKO NOČ

Malokdaj se kaj sliši iz našega kraja, a vendarle je pri Sv. Ivanu še veliko slovenskih ljudi, četudi nas hočejo kar preplaviti.

Na velikonočno in na belo nedeljo smo imeli ob 10. uri v naši cerkvi ob veliki udeležbi velikonočno mašo, pri kateri je pel zbor Vrabčev slovensko peto mašo. Mlada pevovodkinja gđc. Nada Žerjal je pevce dobro pripravila in zato smo ji Svetoivančani zelo hvaležni za njen trud.

Pri Sv. Ivanu gradijo Marijini prosvetni dom. Vse delo do sedaj je bilo opravljeno iz samih prostovoljnih prispevkov. Zelo težko čakamo, da bo dom gotov. Skoraj je že pri koncu, a žal je sedaj zmanjkalo denarja. Upali pa smo, da bo dom zgrajen že v teku poletja. A upamo tudi, da se bo našla kaka dobra duša, ki bo posodila potrebno vsoto, da se dokonča to dobro delo.

Pismo ministru

SINDIKAT SLOVENSKE ŠOLE

v Trstu nam sporoča, da je poslal 5. aprila t. l. posebno vlogo ministru za javno vzgojo. Dopis se tiče še odprtih šolskih vprašanj. Predvsem gre za praktično izvedbo zakona št. 1012, člena 12., ki govori o posebnih natečajih za učno osebje z usposobljenostnim izpitom. Te vrste izpiti za profesorje slovenskih srednjih šol pa sploh še niso bili razpisani, čeprav so ti predpogoji za natečajne izpite.

Zato predlaga šolski sindikat, naj se usposobljenostni izpiti za učno osebje, ki poučuje na šolah s slovenskim jezikom vsaj 3 leta, združi z natečajem v en sam kolokvijski izpit.

Obenem priporoča v blagohotno rešitev tudi položaj učnega osebja brez italijanskega državljanstva, ki poučuje že 20 let na slovenskih šolah.

Nadaljnja zahteva je ureditev položaja slovenskega podskrbnika v Trstu, mesto

nadzornika za slovenske osnovne šole in potrditev didaktičnih ravnateljstev, ki delujejo že od leta 1945.

V vlogi je prikazan tudi težavni položaj pouka zaradi pomanjkanja učbenikov na osnovnih in srednjih šolah. Vse te pritožbe so res vredne premisleka in hitre odločitve od strani pristojnega ministrstva.

V drugi polovici vloge se bavi sindikat z vprašanjem ravnateljice g. Laure Abrami, ki opravlja istočasno ravnateljske dolžnosti na nižji srednji šoli pri Sv. Ivanu, na oddeljenih razredih na Katinari, izven mesta, in še na znanstvenem liceju s klasičnimi vzporednicami v Trstu.

Vsa ta imenovanja na različnih in oddaljenih šolah so po sindikatovem mnenju neprimerna in škodljiva za uspešen šolski razvoj, ker so ravnateljici naložene prekomerne naloge. Sindikat zaključuje svoje pismo, da je hotel prikazati ministru najbolj nujne probleme slovenskih šol, s prošnjo, da bi zbudil dobrohotno zanimanje zanje.

»NOVE PERSPEKTIVE« V TRŽAŠKEM PRISTANU

V Trstu so preizkusili dva mehanična razkladavca banan, ki sta začasno nameščena na drugem pomolu starega prostega pristani. Vsak razkladavec lahko raztovori z ladje po tisoč šopov banan na uro, na vagone pa jih bodo lahko nalagali po štiri vagone na vsako skupino delavcev. S temi novimi razkladavci banan in z »dnevom banan«, mednarodnega pomena, ki ga ima v načrtu tržaški velesejem, se odpirajo — kot upajo — »nove perspektive za prehodni promet skozi tržaški pristan«.

VZHODNA MAŠA NA REPENTABRU

V nedeljo je bil na našem tržaškem Krasu krasen sončen dan, prav primeren za izlet na Repentabor, kjer je bila popoldne v cerkvi sv. maša po vzhodnem obredu sv. Janeza Zlatoustu. Opravil jo je preč. g. Markuža, za obletnico svoje nove maše, ob asistenci preč. g. Janežiča.

Zbralo se je precej ljudi, ki so se veselili lepih obredov in tudi zelo lepega petja ekumenskega cerkvenega moškega zbora.

ČESTITAMO

Naša sodelavca Ondina in Davorin Tavčar sta pred kratkim dobila prvorojenčka, ki sta mu dala ime Aleksij. Srečnim staršem iskreno čestitajo prijatelji in znanci, zlasti pa uredništvo in uprava Novega lista.

Zahvala liste „Adria“

Odbor akademske liste »Adrie« se je sestel na svoji prvi redni seji po izidu letošnjih volitev. Najprej je ugotovil uspeh, ki ga je lista dosegla na teh volitvah. Letos je namreč glasovalo za slovensko listo 20% več volivcev kot lani, kar pomeni, da je med listami, ki so najbolj izboljšale svoj položaj, »Adria« na drugem mestu. To dela čast vsej manjšini, ne samo slovenskim akademikom. Vendar pa ne moremo mimo ugotovitve, da se je polžaj izboljšal le v Trstu, medtem ko je v Gorici število za »Adrio« oddanih glasov vidno padlo (od 7 na 2).

Na seji je nato sledilo daljše razpravljanje o točkah volilnega programa in o možnostih njihove uresničitve. Odbor je sprejel nekaj konkretnih sklepov, ki bodo po-

drobneje obrazloženi v biltenu, s katerim bo »Adria« občasno obveščala slovenske akademike. Poleg tega so odborniki sklenili, da bodo v časnikih redno seznanjali slovensko javnost o delu svojih predstavnikov, Karla Mezgeca v študentovskem svetu in Igorja Tute v tržaški Mladinski konzultii.

Odbor se zahvaljuje vsem akademikom, ki so glasovali za slovensko listo »Adria«,
ODBOR LISTE ADRIA

Sempolaj:

PRIJETNO VELIKONOČNO VZDUŠJE

Velikonočno vzdušje je letos na praznik Vstajenja v naši župni cerkvi močno povzdignilo petje mešanega zbora prosvetnega društva »Igo Gruden« iz Nabrežine, ki je pod vodstvom prof. E. Ambroseta izvajal slovensko peto mašo znanega tržaškega skladatelja Ubalda Vrabca. Pevci in pevovodja zaslužijo vse naše priznanje. Na velikonočni ponedeljek pa je isti zbor pel v cerkvi v Slivnem, ki je podružnica šempolajske župnije.

KONCERT V AVDITORIJU RADIA TRST A

Za ciklus javnih koncertov, ki jih prireja v tekoči sezoni tržaški sedež RAI-TV, je postaja Trst A v slovenskem jeziku pripravila svoj tretji koncert, na katerem bosta nastopila flavtist Mitoš Pahor in klavičembalistka Dina Slama.

Koncert bo v sredo, 27. t. m., ob 21. uri v avditoriju A v palači v ulici F. Severo 7. Spored obsega po eno sonato J. S. Bacha in J. L. Krebso ter dve deli, ki bosta ob tej priložnosti doživeli prvo izvedbo. To sta delo z naslovom »Tre pezi« tržaškega skladatelja Alda Michelinija ter »Dialog in simfonija« slovenskega skladatelja Primoža Ramovša. Občinstvo bo vstopilo v avditorij z vabilom. Vabila bodo na razpolago občinstvu v veži sedeža 26. in 27. t. m.

PRVOMAJSKA PROSLAVA NA BAZOVICI

Za 1. maj popoldne se pripravlja v Bazovici lep praznik z ljudsko veselico, na kateri bodo igrali »Veseli planšarji« iz Ljubljane. Koncert, ples, pijača, jedaja in mnogo dobre volje.

MALO NOVIH VOLIVCEV

Na občinskem volilnem uradu so bili razstavljeni do včeraj na pregled občinstvu novi volilni sezname in razdelitev volilnih okrožij.

Kar se teh tiče, je ostalo pri starem. Mestna občina bo imela tudi pri prihodnjih volitvah 52 volišč in 4 v bolnišnicah.

V volilne sezname so vpisani tudi novi letniki, in sicer rojeni med 1. julijem in 31. decembrom 1945. Volilnih novincev je pa tokrat izredno nizko število: moških 154 in ženskih 108. Vzrok tako nizkega števila volivcev letnika 1945 pripisujejo razburkanim vojnim časom, ko se je rodilo malo otrok. Radovedni smo, ali bo naslednji letnik pokazal kaj višje število.

PLANINSKO DRUŠTVO

Goriško slovensko planinsko društvo je po svoji tradiciji pripravilo svojim članom na velikonočni ponedeljek prav lep popolnanski izlet.

V sončnem popoldnevu so se udeleženci peljali skozi razcveteno Vipavsko dolino v Vipavo, kjer so si ogledali moderno urejeno vinsko klet. Ob strokovnem vodstvu in pojasnilih so šli skozi vse prostore, spraševali, občudovali in se prijazno nasmejali, ko jih je vodja obrata povabil na kozarec žlahtnega zelenca in okusen prigrizek.

Iz kleti so se izletniki sprehodili do hladnih izvirkov Vipave »pod Skalco«, nato so pa oddrdrali v Ajdovščino, kjer so se ustavili v hotelu »Planiki« za večerjo in prijeten družabni večer. Zadovoljni so se vrnili

Beneška Slovenija

Špeter Slovenov:

VAŽNA IZJAVA

Pred nekaj dnevi so se zbrali dekanjski duhovni pastirji na važno dušnopastirsko konferenco v Špetru. Zvedeli smo, da je bil navzoč tudi videmski nadškof. Razprava je potekala tudi o izvedbi koncilskega odloka glede upeljave bogoslužja v jeziku vernikov. V mnogih farah Beneške Slovenije se koncilska odredba še ni izvajala. Vzroki niso prav jasni in se tudi različni navajajo od raznih strani. Med temi tudi pisanje listov, češ da niso prikazali položaja v pravi luči. Koliko taka opravičila drži, ni naš namen, ne naloga raziskovati.

Na sestanku se je tudi ugotavljalo, da ni škofijska oblast izdala nikakega pismenega navodila, kdaj in kako naj se upelje tudi slovenščina pri cerkvenih obredih v župnijah, kjer so tudi slovenski verniki. Nadškof je po razpravi dal določena pojasnila in je tudi ustno potrdil, da smejo dušni pastirji uvesti bogoslužje v domačem jeziku, kjer mora tako biti v duhu koncilskih sklepov.

Štoblank:

IZREDEN DOGODEK

Pri nas, mislimo v naši fari, se le redko zgodi kaj tako izrednega, da bi se slišalo tudi v sosedno vas. Prihodnjo nedeljo se bo pa res slišalo. Na obisk bodo prišli k nam ljubi gostje iz Trsta, in sicer znani pevski zbor »Jacopus Gallus«, ki ga vodi skladatelj in pevovodja Ubald Vrabec. Kar nas navdaja s še večjim veseljem, je to, da bo tržaški zbor pel tudi pri glavni nedeljski maši v farni cerkvi. Izvajal bo staro-slovensko mašo. Vemo, da ne bodo zamudili te redke slovesnosti ne domačini in ne bližnji sosedje.

domov, z željo, zlasti starejših članov, da bi se taki izleti še ponovili.

Jutri, v petek ob 20.30 bo Planinsko društvo priredilo v Gregorčičevi dvorani kulturni večer s predavanjem Cirila Debeljaka iz Celja. Govoril bo s predavanjem številnih barvanih diapozitivov o temi »Jugoslovani v gorah Himalajev«.

NOVE POBUDE

V goriškem mestu se že dalj časa čuti pomanjkanje prostorov za razne razstave, kot so sadjarske, vinske in strojno-poljedelske zlasti ob jesenskem Andrejevem sejmu.

V začetku marca je načela to vprašanje tudi Trgovinska zbornica s sodelovanjem Pokrajinske turistične ustanove. Po daljši razpravi so prišli zastopniki obeh ustanov do sklepa, da je potrebno zgraditi stalen razstaveni paviljon ali sejmsko zgradbo. Še prej pa je potrebno priklicati v življenje Ustanovo za goriške sejme, ki naj bi poskrbela za financiranje in zgradbo sejmišča. Denarno pomoč bi pa morala prispevati deželna vlada. Tudi ta pobuda je hvale vredna, toda za sedaj smo še pri podkomisijah.

Druga pobuda, v turistični smeri, je pa preureditev starinskega poslopja na gradu, kjer je bila do februarja restavracija »Lanterna d'oro«. Pokrajina je to arhitektonsko zanimivo zgradbo leta 1940 nekoliko preuredila in je gostišče z zabaviščem precej živahno delovalo. Služilo je za prijeten odih tudi turistom, ki so obiskovali goriški grad. Zdaj pa stoji »Zlata lanterna« zapuščena in se kruši.

Turistična ustanova namerava z 20 milijoni stroškov obnoviti tudi ta zanimivi košček stare Gorice, ki bo postal brez dvoma privlačna točka za mnoge tuje goste.

TEDENSKI POČITEK V TRGOVINAH

Pol dneva počitka v tedenskih delovnih dneh je tudi za goriške trgovine ustaljena in potrebna navada. Temu seveda ne bo nihče oporekal. Pripomniti pa je potrebno, da je glede urnika tedenskega počitka malo zmešnjave. Nekatere trgovine imajo pol-dnevni počitek ob ponedeljkih dopoldne, druge ob sredah popoldne ali ob sobotah. Tudi trgovine iste stroke imajo različen urnik za ta počitek. Zato se opaža pri odjemavcih malo zmešnjave, posebno pri kupovalcih z onstran meje. Pa tudi ljudje z našega podeželja ne morejo točno vedeti, katere vrste trgovin in kdaj imajo zaprto.

Po drugih državah, na primer v Avstriji in v Jugoslaviji, je v tem oziru bolj urejeno in poenoteno. Tedenski počitek imajo trgovski uslužbenci ali v sobotah popoldne ali ob ponedeljkih zjutraj. Trgovinska zbornica naj zadevo primerno proučila in uredila.

GORICA V PRVI VOJNI

Uprava goriške Državne knjižnice je dala v tisk poseben zvezek obzornika »Studi goriziani«, ki razpravlja o položaju Gorice in Posočja ob izbruhu vojne leta 1915. Snopič, ki obsega 150 strani, bogato opremljen s slikami, je uredil zgodovinar Carlo Bozzi. Pet pisateljev podaja zgodovinsko sliko tistih burnih časov v poglavjih Beg posoškega prebivalstva ob vojnem izbruhu; Vojna napoved in prvi prodor; Soški in istrski

Iz Goriške

begunci v avstrijskih taboriščih.

Kot vidimo, se vsi ti dogodki nanašajo samo na italijanski del goriškega prebivalstva. Dokumentaren opis, kako je bilo z goriškimi Slovenci ob izbruhu prve vojne, pa čaka še peresa, če izvezemo Gabrščkov spomine.

SOLSKI IZLET

Zadnji razredi višjih goriških slovenskih serdnjih šol so imeli v tednu po veliki noči šolski poučni izlet v Rim. Dijaki so si pod vodstvom določenih profesorjev ogledali rimske zgodovinske in umetniške znamenitosti.

Po dogovoru sta bila izbrana eden izmed profesorjev in dijakov za skupno avdijenco pri papežu. Na fotografiji se lepo vidi, kako sveti oče blagoslavlja dva zastopnika slovenskih šol. Izletniki so se vrnili domov v soboto zvečer, nekoliko utrujeni po dolgi vožnji, a polni najlepših vtisov.

Peč:

ŠE ENA PROŠNJA

Prebivavci s Peči nam pošiljajo sledeči dopis, ki je obenem tudi prošnja in poziv na slovenskega predstavnika v deželnem svetu:

Prebivavci vasi Peč, ki šteje 50 hišnih števil, vljudo prosijo za pomoč glede ceste s Peči v Rubije. Domača občinska uprava ni namreč v tem oziru še nič ukrenila, menda tudi zato ne, ker ni razpoložljivih sredstev.

Stroški za popravo in asfaltiranje te ceste bi ne bili tako hudo visoki. Saj je cesta kratka, nekaj čez 1,6 kilometra. Ob njej stoji že devet hiš. Cesta je za domačine zelo važna. Tod hodijo po opravkih v Sovodnje. Po tej cesti morajo v papirnico v Rubije. V bližnji bodočnosti se bo ta tovarna še bolj razširila in bo zato tudi promet po isti cesti živahnejši.

Ne smemo pozabiti, da bo postala ta pot turistično zanimiva in privlačna, ker vodi do lepih in zgodovinsko zanimivih točk. Od Rubij pridemo po dobrem kilometru hoda do ceste, ki pelje na Vrh sv. Mihaela. Pripominjamo, da bo odsek te ceste iz Gaberij do Vrha v kratkem dokončan. Tako bo prišlo do povezave vseh zanimivih kotičkov tega dela goriške okolice. Menimo torej, da je dovolj gospodarskih in turističnih razlogov, ki utemeljujejo našo prošnjo, da se ta prepotrebna dela kmalu začnejo.

Zato prosimo, da bi si tudi predstavnik Slovenske skupnosti ogledal navedene razmere na kraju samem in obrazložil naše želje in potrebe pri pristojnih organih deželne uprave.

Jazbine:

UMRLA JE PLEMENITA ŽENA

Umrla je naša domačinka, gospa Helena Kristančič por. Bučinel. Imela je šele 28 let. V 35 dneh je zbolela in umrla zaradi levkemije. Pustila je možu Rudiju 2 majhna otroka, stara 6 in 3½ let. Bila je šivilja in pridna gospodinja. Možu in otrokoma je znala ustvariti prijeten dom in toplo družinsko gnezdo.

Kruta usoda jo je iztrgala izmed nas, še tako mlado in potrebno družini. Bila je tudi dobra krščanska in slovenska žena. Vsi jo bomo pogrešali.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Dva Pasijona v Slovenskem gledališču

Slovensko gledališče v Trstu je pripravilo letos že drugo leto za velikonočne praznike predstavo, ki je najtesneje povezana z liturgijo svetega tedna. Lansko leto je prof. Mirko Mahnič zamislil in priredil »SKOFJELOSKI PASIJON« opata Romualda in poleg tega napisal »KMECKI REKVJEM« in »SOLDASKI MISERERE«. Za letošnje velikonočne predstave je Mahnič ohranil »SKOFJELOSKI PASIJON«, nanovo pa napisal »VINSKO ZALOSTNO Z ALELUJO«. Tako je drobno starega dodal novost.

Tudi letošnja noviteta je zgrajena iz slovenskih ljudskih pesmi. Vedno se mi je zdela, da največ slovenskih ljudskih pesmi poje prav o vinu. Iz te bogate zakladnice je izbral avtor pesmi in to z vseh predelov Slovenije, kjer raste trta, in je zato tam ljudskemu pevcu v veselju in sreči privrela pesem iz srca.

Mahnič je dal prvemu delu naslov »molto grave — zelo bridko« in je vanj razpletel misel na smrt. Refren, ki se stalno ponavlja, govori: »Nikoli vesel, prah in pepel«.

V drugem delu avtor razgiblje žalostno misel in jo poževe v noro veselje — allegrissimo, ko nastopi Kurent z majolico in prežene žalost in otožnost iz src vseh. Do kraja se ljudje prepuste vselemu Kurentu, ki jih zvabi v omamnost sladke-

ga vina, v pozabo vsega težkega, v sanje, nikdar dosanjane.

Toda Kurent izgine in človek pade v še hujšo stisko in bolečino. V tretjem delu (avtor ga imenuje »andante«) se prebudijo iz sanj. Mimo njih je šel Kristus s križem. Zdaj spoznajo, da je smisel življenja tudi v trpljenju. Odpravijo se na spokorniško romanje.

V zadnjem delu igre — »maestoso« — prinesejo angelci in Marija kelih rajskega vina — tri kaplje Jezusove krvi. Nastopi Kristus, ki ljudem, zdaj verujočim, da je trpljenje tudi velika radost, ozna- ni resnico Velikega petka in Velike nedelje.

Taka je Mahničeva zamisel in tudi razlaga dela samega. Če primerjamo sedaj letošnje velikonočne predstave z lanskimi — in primerjava se sama vsiljuje, ker je en del ponovljen, — bi rekli, da so bili morda lansko leto motivi bolj pestri v svoji različnosti. V letošnji »VINSKI« se prisotnost Kristusa s križem ponavlja, kar seveda ne pomeni, da ni avtor povsem posrečeno tako trpljenje približal ljudem. Morda je prvi del »VINSKE«, to se pravi »molto grave — zelo bridko« — nekoliko predolg in da je sploh sorazmerno prekratek. Res, da sta tudi tretji in četrti del nadaljevanji in veličastni zaključek osrednje misli, a ima človek občutek rahle širine. (Ali je gledavec morda to podzvestno čutil zaradi izredne kompaktivnosti lanskega Rekvijema in Miserere?)

Vendar ta občutek, ki je morda varljiv, ne zmanjšuje lepote dela. Predvsem je v njem toliko življenjske modrosti in toliko vere in upanja in

ljubezni, zbrane v preproste verze ljudskega pevca, da ne postanejo nikdar dolgočasni. Kdor bi hotel študirati značaj slovenske narodne biti, naj prislusne samo vsemu temu, kar je tu zbranega.

Tudi tu je znal Mahnič najti pravilno in občudujoče zapovrstje in povezavo, tako da tvorijo izključno verzi ljudske pesmi dramo, oziroma melodram ljudi, ki jih je prikladal avtor na oder.

Z zamisljivo besedila je tesno povezana režija. Kakor lani, tako je tudi letos premikal igravce v ritem in je včasih ob glasbi celo pantomima sama zgovorno predstavljala doživljanje človeka.

Ustvarjavec predstave sta prav za prav režiser in skladatelj, kajti težko bi bilo mogoče napisati prizorom bolj pogojeno glasbo, kot je to naredil Marijan Vodopivec. Isto je treba reči seveda tudi o sceni Viktorja Molke. Samo tako, v sugestivnem soglasju doživljanja, kakor so ga morali čutiti vsi trije z igravci vred, je mogla

nastati tako enovita odrska predstava, kot smo jo gledali. En sam spodrsrlaj bi bil mogel porušiti tisto resnobno razpoloženje, ki je vladalo vso predstavo, in samo velika in skrbna režija je mogla ubrati vse igravce na vsak zven in glasbeni akord. In prav ta skupinska igra in občutljivost vsakega igravca, da je v določenem trenutku določeno reagiral, je znak velike resnosti, s katero so se lotili teh velikonočnih predstav vsi igravci.

Se eno stvar je dosegel Mahnič v zamisli teksta kot tudi v izvedbi: zazvenela je koncertna predstava. Mahnič je namreč natančno prislusnil pojoči besedi in njeni melodiji in to tisti besedi, ki jo poje ljudski pevec. Kakor ljudska pesem ponavlja svoj refren, tako so refren ponavljali tu igravci in se s tem približali pesmi slovenskega barda.

Ponovitev »SKOFJELOškega PASIJONA« ni motila, saj gledavec bolj posluša govorico in pesem o trpljenju, kot pa misli na vsebino, ki jo tako že pozna. Na nekaterih mestih se je zdela letošnja predstava celo bolj zlita kot lanska, čeprav se kaže seveda v določenih prizorih (na primer slovesni vhod v Jeruzalem) skromnost v nastopajočih igravcih in prevelika hitrič; slovesnost nekoliko izgubi na svoji veličini.

V obeh predstavah nastopa domalega celotni igravski zbor gledališča z gosti in bi težko omenjati vse. Reči je treba, da so vsi v več vlogah dobro in skrbno rešili svoje naloge.

J. P.

SLOVENSKO GLEDALIŠČE V TRSTU
V KULTURNEM DOMU V TRSTU
V NEDELJO, 24. APRILA, OB 16. URI
Carlo Goldoni

GROBIJANI
(GRUBJANE)

V NEDELJO, 24. APRILA, OB 20.30
(V MALI DVORANI)

Samuel Beckett

»ČAKAJOČ NA GODOTA«

in

»POSLEDNJI TRAK«

Obe predstavi zadnjič v Trstu! Globoko znižanje cene!

V PETEK, 29. APRILA, OB 21. URI
PREMIERSKI ABONMA (MALA DVORANA)
V SOBOTO, 30. APRILA OB 21. URI
ABONMA PRVA PONOVIJEV IN OKOLISKI
»PISMA GOSPE DE L'ASPINASSE«
recital MIRE SARDOCEVE
Režija BRANKO GOMBAC

Prodaja vstopnic vsak dan od 12. do 14. ure ter eno uro pred pričetkom predstav pri blagajni Kulturnega doma.

IZ GORISKE

DVA »PASIJONA« V GORICI

Slovensko gledališče iz Trsta je gostovalo v soboto zvečer in v nedeljo popoldne v Katoliškem domu z dvema »Pasijonoma«. Pisatelj in režiser Mirko Mahnič je sestavil na podlagi besedila ljudskih pesmi dramsko razmišljanje z naslovom »Vinska žalostna z Alelujo«. Pisatelj je v ljudski besedi, v odrskih slikah in ob glasbeni spreminjavi spletel v tragični venec človeško bridkost in radost.

V prvem delu igre se predstavniki različnih ljudskih stanov ne morejo ubraniti strašnega poziva smrti. Ni je prave radosti na tem svetu.

Pa nastopi v drugem močno razgibanem delu Kurent, ki skuša z vinskimi opojem pregnati žalostne misli.

V tretjem delu, ko gre v prividu mimo razposajene množice Kristus s križem, ljudje doumejo, da je resničnost življenja tudi v trpljenju. Po navadi prednikov se pokorijo na božjih poteh.

V zadnji veličastni sliki prinesejo angelci in Marija kapljice Kristusove krvi, ki prebudi vse iz omamne otopelosti. Ko se prikaže vstali Zveličar, je človek rešen obupa in mirno upa v veseli vekomaj.

Igravci so se nenavadno globoko uživali v zahtevno dramo človekovega obupa in upa. Poslušavci so od slike do slike vedno bolj čutili vez med seboj in odrom.

V drugem delu je bil podan skofjeleški pasijon, katerega poznamo že od lanske prireditve.

K zunanemu obeležju obeh nastopov moramo dodati, da je bila sobotna predstava nadvse skromno obiskana. Nekaj, a samo nekaj krivde je treba pripisati slabemu vremenu. Nedeljska predstava je imela skoraj polno dvorano, a tudi to pot je obisk kvarilo pa — preveč lepo vreme. Vsekakor bi moralo biti za take izredne igralske nastope v »tihu« Gorici malo več zanimanja. Rojaki iz Beneške Slovenije so prišli kar z avtobusi pod vodstvom svojih duhovnikov k tej kulturni prireditvi, medtem ko so naši meščani in okoličani uživali samo »vinsko alelujo« kje drugod. Opazilo se je tudi, da je bilo premalo reklame za letošnji »Pasijon«.

UMETNIKOV VEČER

Včeraj zvečer je predaval v klubu »Simon Gregorčič« postojnski rojak in umetnik Mario L. Vilhar o svojih vtisih iz Danske. Vrtel je tudi kratki film, katerega je sam posnel na svojem potovanju.

Predavatelj se je ustavljal tudi pri umetniških razglabljanjih, saj je sam tudi kipar in slikar. Do konca lanskega leta je imel že 18 svojih samostojnih umetniških razstav v domovini, pa tudi na Dunaju in na Danskem.

Do ponedeljka je imel odprto umetniško razstavo v Klubu kulturnih delavcev v Novi Gorici s številnimi motivi z goriških Brd in iz Postojnske jame. V prihodnjih dneh bo razstavljal svoja dela tudi v Gorici, v dvorani Pro Loco.

Umrli je Evelyn Waugh

Prav na velikonočno nedeljo je umrl slavn angleški romanopisec Evelyn Waugh. Smrt ga je dohitela v njegovem domu v Tauntonu v zahodni Angliji. Star je bil šele 62 let. Veljal je za enega najodličnejših angleških pisateljev zadnjih 30-ih let. Pred časom se je spreobrnil h katoliški veri.

V svojih knjigah je razodeval globok religiozni čut, pa tudi smisel za humor in satiro v kritiziranju raznih izkrivljenih oblik modernega življenja.

Tako je izgubila angleška literatura letos že dva izmed svojih največjih pisateljev. Pred kratkim je namreč umrl, kot znano, tudi veliki romanopisec Somerset Maugham. Pa tudi rusko literatu-

ro je letos zadel hud udarec, s smrtjo največje moderne ruske pesnice Anne Almatove.

VALERIJ TARSIS V FLORENCI

Ruski pisatelj Valerij Tarsis, kateremu je sovjetska vlada pred kratkim vzela državljanstvo, je obiskal Florencio, kjer se je na velikonočni ponedeljek v prostorih instituta »Stensen« srečal s tamkajšnjo javnostjo. Tarsis je napisal med drugim knjigo »Florentinska lilija« ter je prevedel v ruščino več Papinijevih del. Eni izmed svojih pesniških zbirk je dal naslov »Papinijevska rapso-dija«. Na tiskovni konferenci je odgovarjal na vprašanja iz občinstva. Rekel je med drugim, da so ga sovjetski voditelji pustili oditi iz države morda zaradi tega, ker so se bali, da bi zahodno javno mnenje preostro reagiralo, če bi ga preganjali, kot preganjajo nekatere druge sovjetske pisatelje in intelektualce.

RAZSTAVA STARE CERKVE NE UMETNOSTI V KOPRSKI STOLNICI

V koprski stolnici so odprli zdaj za javnost razstavo bogatega zaklada zgodovinskih predmetov, ki jih hranijo v njej. Razstava je prirejena v baptisteriju, to je v krstilnici, zgrajeni v osmem stoletju. Razstava dokazuje, da ima Koper izredne spomenike cerkvene umetnosti.

Obžalovati pa je, da ni bil izdan še nikak tiskan vodič za razstavo, čemur so najbrž vzrok tehnične in finančne težave.

SESTDESETLETNICA SAMUELA BECKETTA

Znani irski dramatik in pripovednik Samuel Beckett — ki piše v glavnem v francoskem jeziku in tudi stalno živi v okolici Pariza — je obhajal te dni svojo 60-letnico. Rodil se je namreč 13. aprila 1906 v Dublinu. Po končanih študijah na »Trinity Collegu« pa se je preselil v Pariz, kjer je bil dalj časa lektor angleškega jezika na raznih visokih šolah. Bil je tudi osebni tajnik Jamesa Joycea, čigar dela je prevedel v francoščino.

Njegova književna kariera se je v glavnem začela v prejšnjem desetletju z dramo »Čakajoč na Godota«, ki jo je letos igralo Slovensko gledališče v Trstu. Z njo je Beckett zaslovel kot scenski novator in uporniški rušilec dramskih konvencionalnosti.

GOSPODARSTVO

Reja pegatk ali faraonk

V zadnjih par letih se je zelo razvila reja pegatk ali faraonk, kot jih imenujejo Italijani. Pegatke redimo zlasti zaradi mesa, ki je temne barve, kot pri divjačini, prav redko pa zaradi jajc, v zadnjih časih pa tudi zaradi prodaje en dan starih piščančkov. Ravno v tem oziru so v Italiji zelo razvili rejo pegatk in za dan stare piščančke dobiva Italija mnoge devize.

NATEČAJ Z NAGRADAMI ZA VINOGRADNIKE

ZA DOBRO VZDRŽEVANJE KLETI IN SODOV
IN DOBRO PRIPRAVO VINA

S sredstvi, ki jih je stavil na razpolago Urad za kmetijstvo, gozdarstvo in gospodarstvo hrani-ovih predelov dežele Furlanije-Juljske krajine, je pokrajinsko kmetijsko nadzorništvo razposlalo natečaj z nagradami za dobro vzdrževanje kleti in vinske posode in dobro pripravo vina.

Natečaj urejujejo sledeče norme:

1. Natečaja se lahko udeležijo vsi kmetovalci-tritorci (vinogradniki) tržaške pokrajine, ki proizvajajo vino.

Prošnje, napisane na kolokovanem papirju za 400 lir, je treba predložiti pokrajinskemu kmetijskemu nadzorništvu v Trstu do 15. aprila 1966. V prošnji je treba navesti sledeče podatke: priimek in ime, točen naslov, površino posestva, (je poselec sam obdelovalec, najemnik, polovinar itd.), približna površina vinograda ali število trt in količino pridelanega vina.

2. Pri odmeri nagrad se bo upoštevala racionalnost, stanje kleti in njé oprema, vzdrževanje kleti in opreme, vrsta gojenega grozdja, čas trgatve, način predelave, dobro hranjenje in kakovost proizvoda.

3. Nagrade, katerih skupen znesek je 700.000 lir, bodo tako razdeljene:

Ena prva nagrada za 100.000 lir; dve drugi nagradi po 50.000 lir; 4 tretje nagrade po 25.000 lir; 6 četrtih nagrad po 20.000 lir; 6 petih nagrad po 15.000 lir. Razdeljeno bo tudi koristno kletarsko orodje (lijci, žveplalniki, črpalke za pretakanje, kipele vehe, verige za pranje, itd.) v vrednosti 190.000 lir. Skupna vrednost nagrad znaša tako 700.000 lir.

4. Posebna komisija si bo ogledala klet udeležencev dvakrat, ne da bi prej obvestila zainteresiranca (od 16. aprila do 31. julija 1966), in bo nato izrekla svojo razsodbo. Na osnovi kriterijev, označenih v drugem členu, bo potem določila prednostno lestvico. Delo komisije je neoporečljivo!

5. Med udeleženci natečaja bodo odbrana tudi vina za udeležbo na prvi pokrajinski razstavi, ki bo letos organizirana.

Ravnatelj kmetijskega nadzora:
Dr. Emo Perco

Pripomba uredništva: Sporočilo smo prejeli šele te dni.

Dan stare piščančke pegatke pošiljajo iz Italije v Francijo, v Švico, Holandijo in Belgijo, male količine tudi v druge države. V zadnjem času se za rejo pegatk zanima tudi Rusija in pred seboj imamo članek prof. L. Weizmana, ki je ravnatelj sibirske poskusne postaje v Novosibirsku. Članek je bil natisnjen v zadnjem decembru. Iz njegovega članka posnemamo naslednje:

V zadnjih desetih, petnajstih letih se je v mnogih inozemskih državah zelo razširilo zanimanje za rejo pegatk, ki naj služijo kot nadomestilo za divjačino. Tudi reja teh je danes že močno specializirana in razpolaga z velikimi središči. — V Franciji redijo pegatke zlasti na jugovzhodu.

(Sledi podroben opis reje od jajca do zakola). Francoskim rejcem znesejo pegatke letno — v 210 do 240 dneh — po 110 do 150 jajc, ki jih porabijo zopet za rejo. Rejci pegatk imajo posebno organizacijo — sindikat, ki prireja letno francosko-italijanska zborovanja z raznimi strokovnimi predavanji. — Cene pegatk so precej stalne in so pol ali še enkrat višje kot kokoši. Po metu pegatk je veliko povpraševanje, ki se stalno dviga.

V Italiji je reja pegatk še bolj razvita, zlasti v severni. Samo na tem ozemlju so l. 1964 zredili 8 milijonov mladih pegatk. V l. 1963 je reja pegatk dala 100 tisoč stotov mesa. — Posebna vališča stalno prodajajo dan stare pegatke drugim vzrejališčem za rejo in opitanje. Eno največjih in najboljših središč je blizu Verone. Ima 20.000 nesnic in ki prodaja tedensko po 60.000 dan starih pegatk. — V bližini Modene je vzrejališče, ki je specializirano za prodajo 20 dni starih pegatk. Gospodar tega obrata zatrjuje, da se v nadaljnjih 60 dneh — to je do 80 dni starosti — da s primerno krmo in nego zrediti pegatke z živo težo 1,6 kg. (Na koncu članka poroča Weizman o reji pegatk v Združenih državah in na Madžarskem).

KOLIKO JEKLA IZDELAJO

Svetovna proizvodnja jekla je znašala lani 444 milijonov ton. Leto prej je znašala 426 milijonov ton. Združene države so izdelale lani 122 milijonov ton jekla, to je 27,4% vse svetovne proizvodnje, Sovjetska zveza pa 91 milijonov ton, to je 20,5% svetovne proizvodnje. Na tretjem mestu je Japonska s skoraj 41 milijoni ton.

Države Evropskega skupnega trga pa so izdelale skupno 86 milijonov ton jekla. S tem se one uvrščajo na tretje mesto v svetu, takoj za Sovjetsko zvezo. Velika Britanija pa ga je izdelala 27 milijonov ton.

Nestalnost trga s prašiči

V preteklosti smo opazili veliko nestalnost cen na trgu s prašiči. Letu z zadovoljivimi cenami za prašičereja je sledilo leto z nezadovoljivimi cenami, temu pa zopet z ugodnimi. Nobene stalnosti ni bilo. V tem menjavanju tržnih razmer tiči vzrok, da je v naših krajih prašičereja tako shirala: posebno močno ni bila nikdar razvita, a nekaj glav so kmetovalci le zredili tudi za trg, seveda poleg tistega, kar so porabili doma. V zadnjih letih pa je popolnoma izginila reja za trg in marsikje tudi reja za domačo porabo, tako da je bilo vedno več kmetijskih gospodarstev brez prašiča v hlevu.

K tem razmeram je seveda mnogo prispevala sprememba v hrani, ki je skoraj izločila uživanje prašičje masti in prašičjega mesa, češ da povzroča čire: tako so govorili zdravniki. Zadnje čase pa so zdravniki spremenili svoje mnenje in nimajo ničesar več proti uživanju prašičjega mesa in slanine. Posebno uživanje prašičjega mesa

je močno narastlo, in prodajajo ga celo leto.

Pred časom je vlada v Rimu organizirala državni nakup prašičev na primer, da bi cene zdrknile pod 320 lir za 1 kg žive teže. Danes ta zaščitna cena ni več potrebna, ker so že skoraj celo leto cene precej visoke in za prašičereja zadovoljive. Za našega prašičereja za domačo porabo so cene mladih pujskov za rejo celo znatno previsoke.

Gospodarski izvedenci pravijo, da prašičje cene ne bodo nikdar več tako nizke, kot so bile, in da so tržno-gospodarske razmere ozdravile to živinorejsko vejo.

PREVEČ OLIVNEGA OLJA

Turčija in Grčija imata preveč olivnega olja, zahodne države Evrope ga pa ne morejo kupiti, ker imajo lastnega dovolj in pleg tega še velike zaloge masla.

Turčija ima trenutno na razpolago za izvoz 350.000 stotov olivnega olja, ki pa po kakovosti mnogo zaostaja za italijanskim ali španskim. Zato je za turško olivno olje le malo kupcev in trenutno se pogaja samo Rusija, in sicer za nakup 70.000 stotov tega olja. Turki pa morajo prodati olje, da dobijo prostor za nov pridelek in seveda da dobijo tujo valuto.

Podoben položaj je v Grčiji, kjer je na prodaj še 90.000 stotov olivnega olja. Tudi tu so tuje valute nujno potrebne, a še bolj je potreben prostor za nov pridelek, računajo na rekordno količino 2 milij. stotov ali na skoraj 2-krat toliko, kot je znašala cenitev še pred enim mesecem.

Sajenje žlahtnih evropskih trt

Vinograde v naših krajih je peronospora uničila v letih na prelomu prejšnjega stoletja s tekočim. Z vladno pomočjo so bili vinogradi kmalu obnovljeni s cepljenjem žlahtnih evropskih sort na ameriških divjih podlagah. Zato pa niso znani primeri, da bi posamezne stare trte ostale močne kljub divjanju trtne uši in da bi ohranile svojo bogato rodnost ter iste lastnosti prenesle kot matične trte na ključne bilfe, korenjake in grebenjake.

V notranjosti Italije je trtna uš tudi uničila vinograde, ki pa so bili zelo pozno obnovljeni. V teh propadlih, a ne obnovljenih vinogradih so se pojavile mnoge stare

— torej necepljene — trte, ki so bile močno rastoče in bogato rodeče. Teh pojavov je zlasti mnogo v srednji Italiji v okolici Arezza, kjer so že mnogi vinogradniki uporabili te trte in uredili nove nasade evropskih žlahtnih trt brez ameriških divjih podlag.

Za razčiščenje in preučitev tega pojava so se zbrali nedavno v Arezzu mnogi vrhovi italijanske vinarske vede in prakse ter napravili podroben načrt za nadaljnje poskuse. Če bo le dovolj denarja.

Za poskuse se zanima širša javnost doma in v inozemstvu.

Izdajatelj: »Novi list« d. z. o. z. • Glavni urednik: Engelbert Besednjak • Odgovorni urednik: Drago Legiša • Tiska tiskarna »Graphis« — Trst, ulica Sv. Frančiška 20 — telefon 29-477

SENDOMIRSKI SAMOSTAN

FRANZ GRILLPARZER

□ 7 □

Prevedel in priredil F. J.

»Ni Oginski« je rekel grof in jo ostro opazoval. Toda ona ni spremenila izraza. Rekla je samo:

»Izmed vseh prijateljev mojih bratov je ta najslabši.«

Grof jo je hotel še drugače preizkusiti in ji je omenil, da so mu ponudili diplomatsko misijo v tujini, katero pa je za enkrat odklonil. Vendar pa si je premislil in prišel ravno to noč do spoznanja, da bi bilo morda najbolje zanj, in za njegove razmere, da bi ponudbo sprejel. Žena je bila užaljena:

»Ravno to noč si toliko premišljeval o tem?« je užaljeno rekla Helga. »Kje pa? Morda v tistem stolpu?«

Videla je, da se je Staršenski zdrznil, in je nadaljevala: »Sem uganila, kaj ne? Tam se ti je vzbudila tudi želja po tisti, ki naj bi te spremljala na potovanju? Pravijo, da si skril tam zagrnjeno postavo, morda kako žensko, ki je srečnejša od mene, in kateri misliš vsako noč dajati ljubezen, katero si pred oltarjem obljubil meni? Sem si zaslužila to? Najbolje, da greva proč. Zdaj sva mu samo v breme, ko se je navadil na užitke izven svoje družine,« je rekla grofica. Prijela je deklico za roko in se obrnila, da bi šla.

Grof se je živčno zasmejal in njegov smeh se mu je zdel tuj, kakor bi se bil zasmejal kdo drugi. Tedaj se je Helga spet obrnila k njemu in rekla:

»Saj sem vedela, da si se samo pošalil. Toda moraš mi razkriti skrivnost tistega stolpa. Sama hočem videti, kaj je v njem. Mi obljubiš?«

Grof je molčal. Sedel je na divan in si zakril obraz z dlanmi. Žena je sedla k njemu in ga začela ljubkovati. Pritisnila si je njegovo roko na srce. Toda grofa je prevzela groza. Zazdelo se mu je, da čuti pekel v njem, pahnili jo je proč in odšel.

Opolnoči, ko je bilo v gradu že vse tiho in mirno, pa je Helga v spanju nenadno začutila, da se je je nekaj dotaknilo. Odprla je oči in zagledala v šibki svetlobi nočne oljenke svojega moža, ki je stal z leščerbo v roki ob postelji.

»Vstani in obleci se!« ji je ukazal.

»Zakaj?« je hotela vedeti Helga.

»Hotela si spoznati skrivnost tistega stolpa. Zdaj jo lahko spoznaš, če hočeš z menoj in se ne bojiš teme in nočnega mraza. Po dnevi to ni mogoče,« je rekel on.

»Če le nimaš kakšnih slabih namenov? Snoči si bil tako čuden!«

»Če nočeš z menoj, pa ostani!« je rekel grof in se obrnil, da bi šel.

Tedaj ji je postalo žal, da ne bi šla z njim in razkrila njegove skrivnosti.

»Ne bojim se!« je zavpila. »In te negotovosti mora biti enkrat konec. Morda si prišel k sebi in spoznal, da...«

»Če se hočeš prepričati, vstani in pojdi z menoj!« je odrezal on.

Tedaj je skočila iz postelje in vrgla na sebe krzneni plašč. Že je hotela z njim, ko se je zbudila deklica, ki je spala pri njej, in začela jokati. Helga jo je vzdignila, zavila v odejo in jo odnesla v naročju s seboj.

Noč je bila mrzla in temna, brez mesečine. Samo grofova leščerba je metala ozke

pramene luči na stezo in grmovje. Molče sta šla skozi park in prispela do starega stolpa. Tedaj se je grof ustavil in rekel ženi:

»Ti si me obdolžila, da sem prelomil zakonsko zvestobo in si pripeljal ljubico v ta stolp. Hotela bi me osramotiti. Toda preden vstopiš vanj, mi priseži, da se nisi sama nikoli omadeževala s takim grehom. Položi roko na glavo svoje hčerke in priseži.«

Ona ni hotela in se je začela izgovarjati, da se ji zdi taka prisega odveč, ko pa je vztrajal, je položila desnico na glavo deklice, ki je spet zaspala v njenem naročju, in začela izgovarjati besede prisege. Toda grof jo je nenadno prekinil, odklenil vrata stolpa in ji ukazal, naj vstopi.

Šla sta po ozkih polžastih stopnicah navzgor in se znašla pred zaklenjenimi vrati. Grof jih je odklenil in jo spustil v obširno sobo, katere ozadje je bilo zakrito s črnim pregrinjalom. Sredi sobe je stala miza in grof je prislonil k njej dva stola, prižgal z leščerbo dve sveči v težkih bronastih svečnikih, dal ženi znak, naj sede, sedel tudi sam in potegnil iz miznice zvezek. Helga se je ozirala okrog, vendar ni videla nikogar drugega.

Grof je približal odprti zvezek sveči in začel brati:

»Priznam tudi, da sem imel nedovoljene odnose s hčerko staroste Laškega tako pred njeno poroko z grofom Staršenskim kot tudi po njej. Edina hčerka, ki se je rodila iz tega zakona...«

»To je nezaslišano obrekovanje!« je zavpila Helga in skočila pokonci. »Kdo si me upa obdolžiti tega?«

Tedaj se je vzdignil tudi grof.

»Oginski! Vstani in potrdi, kar si izjavil!« je zavpil in odgrnil črno pregrinjalo. Prikazal se je človek, ležeč na slami in priklenjen z verigami na steno.

»Kdo me kliče?« je vprašal.

»Helga je tu,« je odvrnil grof. »Sprašuje, če je res, da si jo ljubil.«

»Kolikokrat naj to še ponovim?« je naveličan rekel Oginski in se obrnil v verigah.

»Res je, bila je moja naslajal sem se z njo.«

»Si slišala?« je zavpil grof ženi. Dal ji je ključ in ji ukazal, naj odklene okove Oginskemu. Toda ona ni hotela. Šele ko je napol izvlekel sabljo, se je odločila za to. Veriga so žvenketaje zdrknile na tla in Oginski je stopil naprej.

»Kaj hočete od mene?« je rekel.

»Ti si me užalil v dno duše in dobro veš, kako poštenjaki in plemiči plačajo take žalitve. Na, tu imaš sabljo. Vzemi jo, bila se bova.«

»Nočem se bit!«, je rekel Oginski.

»Moraš!« je zavpil Staršenski in planil nadenj.

(Dalje)

Velikonočni obisk - V LANDARSKI JAMI

■ ■ ■ R. B. ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ 1 ■ ■ ■

Črdo vitro lepa je zemlja pod Matajurjem in ob Nadiži. Na stotine starih zgodovinskih prič je raztrošenih po njenih hribih in bregeh. Še več naravnih lepot se razkazuje strmečim očem ob njenih vodah in v apnenčastih tleh, kjer je narava skopala in stkala v tisočletnem tišem snovanju veličastne podzemne jame in blesteče kapnike.

Nikjer se pa tako zanimivo ne prepletata zgodovina in priroda, kakor okrog Landarske jame in cerkve v skali, ki zopet privablja na velikonočni ponedeljek na stotine romarjev in izletnikov, kot nekoč v starodavnih časih. Kakor sta Matajur in Stara gora simbola za ljudi te deželice, tako se jim kaže tudi Landarska jama s cerkvijo sv. Ivana v Čelé kot zgodovinski spominek davne preteklosti in kot ena izmed redkih naravnih krasot, ki še do danes ni odkrila človeškim očem vseh svojih skrivnosti.

Uberimo še mi na velikonočni ponedeljek pot do te redke zanimivosti v Slovenski Benečiji. Gremo iz Špetra mimo Petjaga in že se odpre na drugi strani Nadiže pogled na zidine, ki se zdijo kot pilepljene na živo skalo visoko gori v bregu nad zevajočim prepodom. Od daleč se zdi vse tako kot pri Predjamskem gradu na Pivki; pa je tudi v ersnici tako, spredaj cerkev »v Čelé«, v jami prostor za ljudi v sili in nevarnosti, v osrčje gore se pa vijejo rovi neznano kam. Toda, pospešimo korak! Pri vasici Lipa pojedemo po mostu preko Nadiže v vas Tarčet. Znamenita vas! Tu je stala »laštra« ali ka. nenita miza okrog katere se je zbirala samoupravna sosednja Landarske banke k posvetom in razsodbam. Še pol ure hoda v

hrib in že smo 324 metrov visoko v vasi Landar. Domačini ji pravijo tudi »Spase«. Z roba vasi se odpre najlepši razgled po vsej Nadiški dolini. Odtod je še deset minut hoda po udelani poti do skalovja. Še predno prideš do stopnic, opaziš drugo pot, ki pelje do studenca svetega Ivana in do potoka, ki šumi v mogočnem slapu iz Landarske jame. Divja romantika te prevzame. Po tabo v prepadu bobni razpenjen potok, nad glavo se dviga strmo pečevje iz katerega poganjajo grčasti jeseni, gabri in dreni. Izpod razpok sili na dan hisop in posebne vrste lovora, kakršen ne raste nikjer drugod. Do cerkve in jame se vzpneš po 115 stopnicah tik ob prepadu. Na polovici stopnic se slabo vidi letnica 1007; takrat so stopnice postavili iz trdega kamena. Poprej so se pa naši predniki vzpenjali navzgor kar po vrto-glavi stezi prek pečevja do naravne trdnjave v jami, katero so zapirala železna vrata. Za njimi se odpre majhna lopa, pol v skali, pol zidana, ki je nekoliko nižja od cerkve. Iz lope vodita v cerkev dva vhoda, prvi takoj pri vratih lope, drugi pa skozi predor v prostorno jamo, iz katere stopiš po par stopnicah v starodavno cerkvico, od zadaj, nasproti glavnemu vhodu. Na levi strani pri vhodu na vrhu zunanjih stopnic se vzpneš na naravno teraso nad prepodom. Neverjeten pogled se odpre po vsej dolini. Tu šele dobro opaziš, kako naravno utrjen, skrit in obenem razgleden kraj so si izbrali naši pradedje za svoje zatočišče in molišče. Nič čudnega, če so imenovali furlanski zgodovinarji Landarsko jamo »la fortezza degli Slavi«.

(Dalje)

ŽENA IN DOM

Ali naj silimo otroka k jedi?

Rada bi že kar v začetku povedala tole: zdrav, miren in srečen otrok rad je. Težko pa je dati recept za ravnanje z neješčim otrokom. Zato bom poskušala nakazati samo splošna navodila.

Vsi starši opažajo, da normalno razvit otrok po prvem letu starosti spremeni svoj odnos do hrane. Ne poje več toliko, opažajo pa tudi, da postane izbirljiv. Več dni zapored poje samo polovico obroka ali še tega ne. V zvezi s tem so zanimivi poskusi znane ameriške otroške zdravnice. Poskus je izvedla pri mlajših otrocih. Ponudili so jim razne vrste hrane in ugotovili, da je vsak otrok v določenem obdobju izbral hrano, ki je ustrezala vsem predpisom zdrave prehrane, in da se je tek od dneva do dneva zelo razlikoval; en dan je otrok popil ogromno mleka, drug dan pa ga je komaj pokusil.

Na osnovi teh ugotovitev lahko sklepamo, da bo zdrav otrok pojedel toliko določene hrane, kolikor je njegov organizem potrebuje.

Toda vedno ne gre tako gladko. Tudi zdrav otrok, ki nekaj časa rad je določeno jed, jo naenkrat prične odklanjati. Če ga takrat silimo s tisto jedjo, bo gledal nanjo kot na sovražnika. Če pa se bo mati ob tem še vznemirjala, bo otrok v svoji odločitvi še trdnjši. Vedeti moramo namreč, da se tek tudi pri zdravem otroku spreminja. Ugotovili so, da se spreminja tudi okus.

Pogosto otrok odklanja hrano tudi zaradi tega, ker je v njegovi bližini polno igračk, ki odvrtačo njegovo pozornost od hrane. Nekatere matere hranijo otroka kar mimogrede. Na primer: pita jo ga medtem, ko leta po sobi, hranijo ga celo, ko sedi na kahlji.

Materinemu pitju se upirajo otroci, ki so stari več kot dve leti, ker želijo jesti samostojno. Matere pa jim tega ne dovolijo, ker se bojijo, da bi se popackali, prevrnili krožnik, prepočasi jedli in bi se hrana shladila itd. Toda vzgoja k samostojnosti pri jedi igra veliko in pomembno vlogo pri razvoju celotne osebnosti. S tako vzgojo lahko začnemo že zgodaj. Že desetmesečni dojenček lahko samostojno gloda skorjico kruha, 18-mesečni otrok lahko z rokami je krompirček, jabolčne kuhlje, kruh in podobno. Poskusi so pokazali, da ima otrok, ki sam je, večji apetit. Seveda je treba otroka učiti, kako mora držati žlico, kako mora obračati in kasneje, kako mora uporabljati vilice in nož. Pri tem morajo imeti matere kar precej potrpljenja.

Mnogokrat zahtevamo, da otrok je vse od kraja. Toda, tako kot odrasli, tudi otroci nekatere

jedi težko prenašajo. Če jih silimo, se lahko zgodijo, da otroku pokvarimo tek. Mislimo, da je najbolje, da otroka ne silimo, kadar kakšno jed odklanja. Morda ni lačen, morda pa je tudi nerazpoložen.

Tek namreč ni odvisen samo od lakote, ampak tudi od čustvenega vzdušja v družini ali šoli, pa tudi od telesnega počutja.

Mnogokrat otrok s svojo neješčnostjo izsiljuje pozornost matere ali očeta. V svetovalnici mi je petletna punčka na vprašanje, zakaj noče jesti, odgovorila: »Moja mama nima nikoli časa zame. Zmeni se zame edino takrat, ko nočem jesti.«

V mnogih primerih kažejo otroci pomanjkanje apetita že od vsega začetka. Pri takih otrocih zdravnik pogosto ugotovi, da so telesno zdravi in da je pomanjkanje teka psihogenega izvora. Mnogokrat je temu vzrok nepravilno navajanje otroka na hrano, bodisi da so starši prestrogi, malomarni, nervozni itd. Njihovo ravnanje vzbuja v otroku strah, trmo, pomanjkanje občutka varnosti itd., kar vse zmanjšuje otrokov tek. Temu sledi navadno še siljenje k jedi in začarani krog se razvija v neskončnost. Predvsem so občutljivi za nepravilno ravnanje slabotnejši otroci. Napake, ki jih delajo pri hranjenju, ponavadi ponavljajo starši tudi v drugih situacijah. Tako je pomanjkanje teka lahko posledica vzgojnih napak. Psihogeno inapetenco je lahko znak, da živi otrok v neprestani napetosti. Da je temu tako, dokazujejo primeri, ko otroci spet dobijo normalen tek, če pridejo v drugo okolje.

Naj znova poudarim, kar sem omenila v začetku, da ni splošnih receptov za odpravo neješčnosti. Svetovala bi naslednje:

- Otroku je potrebno dopovedovati, da jesti ni njegova dolžnost, ampak pravica.
- V določenih primerih se je potrebno posvetovati z otroškim zdravnikom.
- Ni priporočljivo siliti otroka k jedi.
- Če otrok izgubi tek, mora biti mati potrpežljiva, sicer bo otrok postal vznemirjen in bo še manj jedel.
- Dajmo otroku hrano šele, ko si jo zaželi in dajmo mu na krožnik manj, kot navadno poje.
- Ne govorimo stalno o hrani, ne hvalimo ga, če vse poje, in ne grajam ga, če ne poje vsega. Ne podkupujemo otroka, da bo jedel.
- Če otrok odklanja hrano, je najbolje, da odnesemo njegov krožnik brez besed.
- Pomembno je čustveno vzdušje pri mizi.

S TRŽAŠKEGA

Nabrežina:

GRADNJA LJUDSKIH STANOVANJ V OBCINI

Na zadnji seji občinskega sveta je župan Legiša med drugim obširno govoril o vprašanju gradnje ljudskih stanovanj v občini Devin-Nabrežina. Poudaril je, da so danes na razpolago denarna sredstva, s katerimi se lahko zgradi skupno 31 stanovanj. Eno hišo s štirimi stanovanji bo zgradila občina, kateri je dežela zagotovila prispevek 12 milijonov lir. To poslopje bo skupno stalo 21.400.000 lir. Razliko bo občina krila z lastnimi sredstvi. Šest stanovanj bo zgradila ustanova za ljudske hiše (IACP) s sredstvi vladnega komisariata (33 milijonov lir). Nadaljnjih devet stanovanj za skupni znesek 50 milijonov bo že omenjena ustanova sezidala na osnovi deželnega zakona

Naročnike, ki še niso poravnali naročnine, opozarjamo, naj to store čimprej. Poravnajo jo lahko ali na upravi lista ali po poštni položnici, ki jo dobe na vsakem poštnem uradu.

Uprava

št. 26. Dvanajst stanovanj pa bo zgradila ustanova Gescal (bivša INA-CASA), za kar je predviden skupni strošek 78 milijonov lir.

Občinska uprava — je dejal župan — si stalno prizadeva, da bi se čimprej odstranile številne birokratske ovire in da bi bila dela, ki so v načrtu, čimprej oddana na dražbi. Obstaja pa upanje, da se bo v kratkem pričela gradnja vsaj nekaterih stanovanj, za katere obstajajo potrebna denarna sredstva.

Prezgodnja smrt

Na velikonočni ponedeljek je v tržaški bolnišnici umrl 37-letni Janko Venier, šolski sluga v nabrežinski osnovni šoli. Bolehal je sicer več časa, vendar ni nihče mislil, da se bo tako hitro poslovil od tega sveta. Na velikonočno jutro mu je postalo slabo, odpeljali so ga v bolnišnico, kjer je naslednji dan izdihnil svojo dušo. Bil je človek veselega značaja in je zato imel veliko prijateljev. Naj v miru počiva. Vdovi in sorodnikom izrekamo globoko sožalje.

GLASBENA MATICA - TRST

PRIREDI

V SOBOTO, 23. APRILA, OB 20. URI

V KULTURNEM DOMU

JAVNI NASTOP GOJENCEV

GLASBENE SOLE

Sodelujejo: pianisti Mojca Šiškočič, Vera Tuta, Pavel Kodrič, godalni orkester Glasbene Matice, ki ga vodi Janko Ban, gojenec dirigentskega tečaja in združeni mladinski pevski zbori iz Devina, Nabrežine, s Proseka-Kontovela, Opčin in iz Trsta.

Rezervacija in prodaja vstopnic v Tržaški knjigarni v Ul. S. Francesco 20, tel. 61-792, ter eno uro pred začetkom koncerta pri blagajni Kulturnega doma.

Z Goriškega

Dol-Poljane:

JUBILEJNI KONCERT

V nedeljo, 24. aprila, bo priredilo prosvetno društvo »Kras« jubilejni koncert ob 15-letnici svojega delovanja. Koncert bo v nedeljo, 24. aprila, ob 16. uri v Prosvetni dvorani v Gorici.

ŠPORTNI PREGLED

PARTIZAN IN REAL MADRID FINALISTA

V sredo sta se v Milanu in Manchesteru odigrali važni in odločilni polfinalni tekmi za pokal evropskih prvakov. Milansko moštvo Inter se je srečalo s špansko ekipo Real Madrid v povratni tekmi za vstop v finale. Italijanski navijači in tudi športni strokovnjaki so mislili, da bo Inter kar pomendral svoje nasprotnike, a so se bridko zmotili, ker so Španci s svojo ostro, vendar korektno igro prisilili italijanske pravke k neodločenemu izidu tekme. To pa je bilo dovolj, da so se Španci uvrstili v finale.

Njihov nasprotnik bo beograjski Partizan, ki je sicer zgubil povratno tekmo z angleškim moštvom Manchester — srečanje se je zaključilo z 1-0 v korist Angležev — a se je kljub temu uvrstil v finale, ker je prvo tekmo dobil z 2:0.

Finalna tekma bo 11. maja v Bruslju. Partizan ima tako krasno priložnost, da postane evropski prvak in s tem dvigne

ugled jugoslovanskega nogometa, ki je v zadnjem času precej padel, zlasti glede na dejstvo, da se jugoslovanska reprezentanca ni uvrstila med ekipe, ki se bodo letos udeležile svetovnega prvenstva v Londonu.

MIRU CERARJU JE BOLJE

Svetovno znani slovenski telovadec Miro Cerar, bivši svetovni prvak, se je te dni ponesrečil s kolesom, ko se je ravno peljal v Ljubljani na trening. Podrl ga je brezobziren avtomobilist, ki je izsiljeval prednost. Miro Cerar je hudo padel in odpeljali so ga v bolnišnico, kjer so mu ugotovili poleg raznih manjših ran tudi pretres možganov. Vendar si je že opomogel in je upati, da bo kmalu ozdravel, da bo lahko nadaljeval s svojo športno dejavnostjo, kar iz srca želi priljubljenemu športniku tudi vsa naša športna zamejska javnost.

Založba lista »Svobodna Slovenija« v Buenos Airesu je izdala tudi za letošnje leto obširen zbornik razprav, ki ima 416 strani velikega formata. V njem sodeluje 58 avtorjev, ki obravnavajo različno, zlasti kulturno, politično in socialno slovensko problematiko.

ZA
NASE
NAJMLAJŠE

Snežek

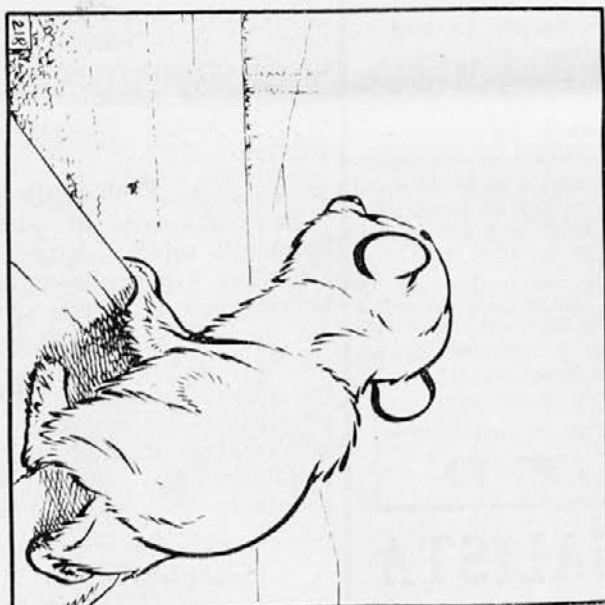
37

piše in riše
Miki Muster

217. Sam ni vedel, kam hiti, a čutil je, da mora iti. Pot se je strmo dvigala, on pa ni mislil ne na želo, ne na lakoto. Visoko v planinah je bil mráz še hujši in razen črnih ptic ni videl živega bitja. Nekajkrat mu je zdrsnilo po ledeni strmini, a vedno so ga ostri kremplji zadržali, da ni zgrmel v prepad. Proti poldnevni je prilezel na greben.

218. Tu je za trenutek postal, toda je za toliko, da si je oddahnil. Dan je bil čist kot kristal, zato se mu je odpiral pogled daleč naokoli. Pod seboj je videl prostrano deželo, odeto v beli zimski plašč. In tam daleč na obzorju se je kadilo iz nešteti dimnikov... Srce mu je močnejše udarilo. Tam je Belka, tam je mož z ribami — tja ga je vlekla čudna sila.

219. Spustil se je po strmini. Navzdol je šlo mnogo laže in hitreje. Največji del poti se je kar peljal po zamrznem snegu in ledu in kmalu je prišel do gozdov v dolini. Tu je spotoma izbrskel izpod snega nekaj korenin in spet tekel naprej. Ni mu bilo mar utrujenosti. Tudi ko je padel m'rak, je še vedno hitel z nezmanjšano silo proti cilju.

214. Ko je nekega dne spet sam kolovratil po gozdu, je nenadoma zaphal močan veter in začelo je mestiti. Čeprav ga zima s svojimi neprilicnostmi ni preveč prizadela, se je zdaj vendar zavlekel pod odprto debljo, ki ga je deloma ščitilo pred vetrom in mrázom. Sklenil je, da zadremlje, dokler neurje ne poneha.

215. Mež je trajal ves dan in vso noč in debljo, pod katerim je čepel Snežek, je pokrtila debela plast snega. Medvedku je bilo pod njim prav prijetno. Topli kožuh ga je varoval mraza in gluha tišina, ki je ni predrti nikak glas, ga je zazibala v sen. Sanjal je o svoji materi Belki, o Utuku in o svojih velikih, belih stricih.

216. V sanjah je tekel z Belko po gladkih skalnatih polcích. Potem se je pojavil mož z vedrom rib in jih metel v vodo. Snežek pa se je poganjal za njimi in jedel — jedel — jedel... Potem se je zbudil. Nezmana sila ga je gnala, da se je izkopal iz snega in stekel proti visokim goram.

